

ע"פ 3809/15 - פלוני נגד צדדים קשורים, מדינת ישראל, סנגוריה ציבורית ארצית, מרכז להערכת מסוכנות, שירות מבחן למבוגרים, א.מ., ד.מ.

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 3809/15

לפני:
כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופטת ע' ברון

המערער: פלוני

נגד

המשיבה:
צדדים קשורים:
מדינת ישראל
1. סנגוריה ציבורית ארצית
2. מרכז להערכת מסוכנות
3. שירות מבחן למבוגרים
4. א.מ.
5. ד.מ.

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
מיום 19.04.2015 בתפ"ח 2955-07-14 שניתן על ידי
כבוד הנשיאה השופטת ר' לורך, כב' השופט צ' דותן
וכב' השופטת ע' וינברג-נוטוביץ

תאריך הישיבה: ט"ו בתמוז התשע"ו (21.7.2016)

בשם המערער והצדדים הקשורים עו"ד קטי צוּטקוב
:5-4

בשם המשיבה:
בשם הצד הקשור 3:
עו"ד דגנית כהן - ויליאמס
גב' ברכה וייס

עמוד 1

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטים ר' לורך, צ' דותן ו- ע' וינברג-נוטוביץ) מיום 19.4.2015 בתפ"ח 2955-07-14 אשר גזר על המערער 8 שנות מאסר בפועל, מאסרים מותנים וכן פיצוי לנפגעות בסך 40,000 ש"ח.

1. המערער הורשע על פי הודאתו בביצוע מעשים מגונים בבנותיה הקטינות של אשתו מקשרים זוגיים קודמים שניהלה (א' ילידת 1998 ו-ד' ילידת 1999, ולהלן: הקטינות) וכן ובתקיפת אשתו. על פי האישום הראשון, בין השנים 2004-2006 נהג המערער לגעת באיבר מינה של א' בעודה ישנה עם אמה במיטה ובשנת 2010 נכנס המערער לחדרה וליקק את איבר מינה. על פי האישום השני, בשנת 2014 נכנס המערער שיכור לחדרה של ד' בעודה ישנה ונגע באיבר מינה. כמו כן במהלך אותה שנה, במספר הזדמנויות, הפשיל המערער את בגדיה ותחתוניה של ד' וליקק את רגליה, ובהזדמנויות אחרות חיכך את איבר מינו באיבר מינה בעודו לבוש. על פי האישום השלישי בסוף חודש אפריל 2014 התפתח ויכוח בין המערער לבין אשתו על רקע כניסתו של המערער לחדרה של ד', במהלכו הצמיד המערער בקבוק וודקה לראשה של אשתו וכתוצאה מכך גרם לנפיחות בראשה.

2. הסדר הטיעון שהושג בין המערער למדינה לא כלל הסכמה לגבי רכיב העונש ולאחר שהורשע על פי הודאתו בעבירות המפורטות לעיל, הורה בית המשפט המחוזי על קבלת תסקיר מאת שירות המבחן בעניינו של המערער. בתסקיר שהוגש צוין כי המערער, גבר כבן 51, הוא אב לחמישה ילדים קטינים בגילאים 4-8 המשותפים לו ולאשתו וכן הוא מגדל עם אשתו את שתי הקטינות שהן, כאמור, בנותיה של אשתו מקשרים זוגיים קודמים. שירות המבחן עמד בתסקיר על אורח חייו השולי של המערער טרם מעצרו המתאפיין, בין היתר, בצריכת סמים והתמכרות לאלכוהול. כמו כן ציין שירות המבחן כי למערער עבר פלילי מכביד הכולל 14 הרשעות קודמות ובהן הרשעות בעבירות אלימות וכן הרשעות ישנות בעבירות מין. שירות המבחן ציין בתסקיר כי המערער וכן אשתו סבלו פגיעות מיניות בילדותם וכן צוין כי המערער ממעיט מחומרת מעשיו, אינו לוקח אחריות על מעשיו ועל הנזקים שנגרמו לקטינות בעטיים, ומציג עמדה קורבנית הנעדרת אמפתיה או בושה. עוד צוין כי ניכר שהמערער לוקה בעיוותי חשיבה ועמדות הגנתיות בעלות מאפיינים תוקפניים כלפי הקטינות ואשתו. מטעמים אלה סבר שירות המבחן כי קיימת רמת סיכון גבוהה להישנות עבירות מין ואלימות במשפחה מצד המערער, והמליץ להטיל עליו עונש מוחשי וברור.

3. בתסקיר נפגעות העבירה שהוגש לבית המשפט קמא עמד שירות המבחן על הבעיות השונות שמהן סובלת משפחתן של הקטינות ועל הנזקים הקשים שנגרמו להן כתוצאה ממעשי המערער. שירות המבחן ציין כי במשך שנים שמרו הקטינות בסוד את המעשים שביצע בהן המערער מחשש שחשיפת הדבר תביא לפירוק המשפחה, עד ש-א' החליטה לחשוף את סודה לאחר שהפנימה את הנזק הרב שגרם לה המערער במעשיו וכן לאחר שהתברר לה כי הוא פוגע מינית גם באחותה. על פי המתואר בתסקיר א' סובלת מתסמינים שונים של פוסט טראומה לצד רגשות אשם בגין "פירוק המשפחה" ואילו ד' נתונה בקונפליקט בלתי אפשרי שבמסגרתו היא אינה מדברת על קשייה ומזדהה עם המערער על מנת שלא לאבד את ביתה. לבסוף, ציין שירות המבחן כי הקטינות נתונות במבוי סתום שקשה לדעת אם תוכלנה להיחלץ ממנו וכי סיכוייהן להשתקם תלויים באמירה ברורה מצד בית המשפט ובהרחקתו של המערער מחייהן.

4. בגזר דינו מיום 19.4.2015 קבע בית המשפט קמא כי כל אחד מהאישומים בכתב האישום המתוקן עוסק בנפגעת אחרת ומהווה אירוע לעצמו. על כן סבר בית המשפט כי יש לקבוע מתחם עונש הולם לכל אישום בנפרד. בהתייחסו לאישומים כלפי הקטינות הדגיש בית המשפט קמא כי המערער ניצל את סמכותו ההורית כדי לבצע בקטינות מעשים מגונים חוזרים ונשנים לשם סיפוק יצריו, וכי מעשיו הסבו לקטינות פגיעה קשה. בית המשפט קמא הוסיף והדגיש כי המעשים המגונים ב-א' בוצעו לאורך שנים בעודה ילדה צעירה וכי המעשים המגונים ב-ד' בוצעו חרף תחינותיה כי יחדל ממעשיו. כמו כן, עמד בית המשפט על הנזקים הקשים שנגרמו לקטינות כתוצאה ממעשי המערער ועל הליך השיקום הממושך שיידרש להן כדי לבנות את חייהן מחדש. אשר לעבירות שיוחסו למערער באישום השלישי קבע בית המשפט קמא כי המערער פגע בשלמות גופה, בכבודה ובבטחונה של אשתו ואולם, כך נקבע, פגיעה זו אינה ברף הגבוה של עבירות התקיפה. בהתחשב בנסיבות ביצוען של העבירות כמתואר לעיל ובשים לב למדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, קבע בית המשפט כי מתחם העונש ההולם ביחס לאישום הראשון והשני נע בין 4 ל-8 שנות מאסר בפועל לכל אישום, ואילו מתחם העונש ההולם בכל הנוגע לאישום השלישי נע בין מאסר על תנאי ל-3 חודשי מאסר בפועל.

5. בהטלת העונש ההולם התייחס בית המשפט קמא בצד החומרה לכך שהמערער מתקשה לקחת אחריות על מעשיו וכן לעברו הפלילי ובצד הקולה - לנסיבות חייו הקשות של המערער, אשר היה בעצמו קורבן לפגיעות מיניות, וכן לזמן שחלף מאז ביצוע העבירות. עוד נתן בית המשפט קמא את דעתו לכך שמהתסקירים שהוגשו עולה כי הרחקתו של המערער ממשפחתו נדרשת על מנת לסייע בשיקומן של הקטינות. אשר להודאתו של המערער באשמה קבע בית המשפט קמא כי יש לייחס לה משקל מופחת בנסיבות העניין נוכח העובדה שהיא באה מתוך תחושה של הקרבה מצידו ולא מתוך קבלת אחריות וחרטה.

בהתחשב במכלול השיקולים הללו גזר בית המשפט המחוזי על המערער עונש מאסר בן 5 שנים בגין הרשעתו באישום הראשון ומאסר בן 4 שנים בגין הרשעתו באישום השני. כמו כן, הטיל עליו בית המשפט קמא עונש מאסר על תנאי בגין הרשעתו באישום השלישי והפעיל עונש מאסר מותנה בן 5 חודשים שנגזר על המערער בתיק אחר (ת"פ 21585-07-11). בית המשפט קמא הוסיף וקבע כי העונשים שהטיל ירוצו בחופף ובמצטבר כך שהמערער ירצה בסופו של יום 8 שנות מאסר בפועל. בנוסף על כך הטיל בית המשפט קמא על המערער תקופות שונות של מאסר על תנאי וחייב אותו לשלם לכל אחת מהקטינות פיצוי בסך 20,000 ש"ח.

מכאן הערעור שלפנינו, המופנה כנגד עונש המאסר בפועל בלבד.

6. לטענת המערער, שגה בית המשפט בקבעו כי כל אחד מהאישומים בהם הורשע מהווה אירוע לעצמו ולשיטתו כל האישומים שפורטו בכתב האישום מהווים "מסכת משפחתית סבוכה ואחידה" אשר יש לקבוע בגינה מתחם ענישה אחד. עוד נטען כי עונש המאסר שגזר בית המשפט קמא מחמיר עימו יתר על המידה וסוטה באורח ניכר ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים. בנוסף על כך טוען המערער כי בית המשפט קמא לא נתן משקל מספיק לנסיבות חייו הקשות ולסיבות שהביאו אותו לביצוע העבירות ובהן התמכרותו הקשה לאלכוהול ולחומרים ממכרים נוספים. כמו כן טוען המערער כי בית המשפט קמא לא נתן משקל הולם לחלוף הזמן מאז ביצוע העבירות ולקשיים עמם מתמודדת משפחתו. לטענת המערער בית המשפט קמא שגה בקבעו כי היעדרותו של המערער מביתו לאורך שנות המאסר שנגזרו עליו לא תפגע באופן משמעותי במשפחתו ולשיטתו לא ניתן משקל מספיק לעובדה שהוא אב לילדים בעלי צרכים מיוחדים ובפרט לעובדה כי בתו בת החמש סובלת מפגיעה מוחית קשה וזקוקה לליווי צמוד בכל שעות היממה. לבסוף טוען המערער כי שגה בית המשפט בקבעו כי יש לתת משקל מופחת להודאתו, ולטענתו אף שהתקשה לבטא זאת בפני

שירות המבחן, הוא לוקח אחריות מלאה על מעשיו ועל הנזקים שנגרמו לקטינות.

7. המדינה מצדה סומכת ידיה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי וסבורה כי לא קמה עילה להתערב בו. בטיעוניה בפנינו הדגישה המדינה את חומרת המעשים שביצע המערער בקטינות ואת החשיבות שיש להרחקתו של המערער לצורך שיקומן. כמו כן טוענת המדינה כי טענותיו של המערער לפגיעה שתיגרם למשפחתו כתוצאה מעונש המאסר שהושת עליו אינן מצדיקות הקלה בעונשו, בין היתר, נוכח אופי העבירות בהן הורשע והעובדה שבוצעו בתוך התא המשפחתי.

8. בתסקיר המשלים שהוגש בשלב הערעור מציין שירות המבחן כי המערער מרצה את עונשו בכלא מעשיהו וכי בשתי הזדמנויות שונות נרשמו לחובתו עבירות משמעת. עוד צוין כי המערער הביע נכונות להשתלב בהליך טיפולי לגמילה מאלכוהול אך טרם הגיש בקשה מתאימה. כמו כן צוין כי המערער נבדק על ידי מערכת מסוכנות מינית בשירות בתי הסוהר וכי עניינו נדון בוועדה המחוזית לגילוי עריות אשר בשלב זה לא באה בהמלצה על שילובו בסבב חופשות. בדיון לפנינו טען המערער כי בינתיים הוגשה על ידו בקשה להשתלב בהליך שיקומי לגמילה מאלכוהול.

דיון והכרעה

9. דין הערעור להידחות.

הלכה היא כי ערכאת הערעור אינה נוהגת להתערב בעונש שגזרה הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים שבהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין או במקרים שבהם העונש שנגזר סוטה באופן מובהק ממדיניות הענישה הנוהגת או הראויה (ראו למשל: ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל, בפסקה 11 (29.1.2009); ע"פ 5944/13 סלמאן נ' מדינת ישראל, בפסקה 11 (18.2.2014)). לאחר שנתתי דעתי למכלול נסיבות העניין שבפנינו באתי לכלל מסקנה כי אף שהעונש שנגזר על המערער אינו מן הקלים, חומרתו הולמת את חומרתם המופלגת של המעשים שבהם הורשע ואין בו משום סטייה ממדיניות הענישה המצדיקה התערבות (ראו והשוו: ע"פ 2669/02 פלוני נ' מדינת ישראל (27.5.2003); ע"פ 9665/08 פלוני נ' מדינת ישראל (13.10.2010); ע"פ 2816/15 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 9 (13.3.2016)). בית משפט זה עמד לא אחת על הצורך לנקוט מדיניות עונשית מחמירה כלפי נאשמים שהורשעו בביצוע עבירות מין בתוך התא המשפחתי ועל הצורך לבטא בענישה את סלידתה של החברה מעבירות אלו, את הנזקים הקשים הנגרמים לנפגעים ואת האינטרס הציבורי להרתיע עברייני מין פוטנציאליים מביצוע עבירות דומות, ונפסק כי:

"עבירות מין בתוך המשפחה הן נגע אותו יש לבער ולשרש מן היסוד. החומרה הטבועה במעשים מסוג זה, כמו גם עקרון הרתעת הרבים, מחייבים לנקוט יד קשה ולקבוע עונשי מאסר הולמים" (ע"פ 9497/08 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 29 (27.7.2009); בהקשר זה ראו גם ע"פ 7661/14 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 8 (4.1.2016); ע"פ 7433/15 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 10 (17.5.2016)).

10. במקרה שלפנינו המערער ביצע שורה ארוכה של מעשים מגונים בקטינות רכות בשנים שאותן אמור היה לגדל כאב וזאת לאורך תקופה ממושכת, תוך שהוא מנצל לרעה את סמכותו ההורית, את קרבתו ואת האמון שנתנו בו. אף שחלק מהמעשים המגונים בוצעו לפני למעלה מעשור, עולה מתסקירי שירות המבחן כי אין בחלוף הזמן כדי להקהות

את הפגיעה שנגרמה לקטינות. מתסקיר נפגעות העבירה שהוגש לבית המשפט המחוזי עולה כי א' סובלת מקשיי שינה, מחרדות, מהעדר תקווה וכן מקשיים ביצירת קשר עם בני המין השני ו-ד' סובלת אף היא מנזקים שונים בשל מעשיו של המערער, אך נתונה בקונפליקט שאינו מאפשר לה לדבר עליהם. עוד עולה מתסקיר נפגעות העבירה כי קיים ספק האם ומתי תוכלנה הקטינות לצאת מהמבוי הסתום שאליו נקלעו עקב מעשי המערער וכי סיכוייהן להשתקם תלויים בהרחקתו של המערער מחייהן. בנסיבות אלו, ובשים לב למידת הפגיעה בערכים המוגנים שגרם המערער במעשיו, לעברו הפלילי, ולמדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים לא מצאתי ממש בטענת המערער כי בית המשפט לא נתן משקל הולם לשיקולים העומדים לזכותו. אשר לבעיות המורכבות שעמן נאלצת המשפחה להתמודד בשל הצרכים המיוחדים של ילדי בני הזוג ובעיקר צרכיה המיוחדים של הבת הסובלת מפגיעה מוחית. בניגוד לטענת המערער, בית המשפט קמא לא התעלם מנתונים אלה אך סבר כי בהינתן נסיבות המקרה דנן "העדרו של הנאשם מן הבית למספר שנים לא יפגע באופן קשה במערכת המשפחתית [...]". זאת, בין היתר, בשים לב לתפקודו הלקוי ולנזקים הקשים שגרם הוא עצמו לתא המשפחתי במעשיו. תמיכה למסקנתו זו של בית המשפט ניתן למצוא, כאמור, בתסקירי שירות המבחן. אכן, למרבה הצער נאלצת משפחתו של המערער להתמודד עם קשיים לא מבוטלים, אך כבר נפסק כי במקרים של עבירות מין שבוצעו בתוך המשפחה אין לייחס משקל רב מדי, אם בכלל, לפגיעה שתיגרם לתא המשפחתי כתוצאה מהטלת עונש מאסר על הנאשם (ע"פ 1605/13 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 43 (27.8.2014)). דומני כי הלכה זו יפה בענייננו גם לאחר שמביאים בחשבון את קשיי המשפחה ואת צרכיה המיוחדים. לבסוף אציין כי בהינתן העובדה שכל אחד מהאישומים נוגע לנפגעת אחרת, לא מצאתי ממש בטענת המערער לפיה שגה בית המשפט בקבעו מתחם נפרד לכל אחד מהם (וראו לעניין זה: ע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל (29.10.2014)).

מטעמים אלו כולם, הערעור נדחה.

ניתן היום, ה באב התשע"ו (9.8.2016).

שופטת

שופטת

שופטת